

Opgave 1 Veranderende opvattingen in het jeugdstrafrecht tegen de achtergrond van veranderingen in criminaliteitscijfers onder jongeren

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 5 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In 2009 pleitte hoogleraar Theo Doreleijers voor een aanpassing van het strafrecht voor de groep 16- tot 23-jarigen (tekst 1). Zijn voorstel sluit aan bij standpunten in de discussie over het strafrecht. Een belangrijke vraag is: wat werkt? Het Tijdschrift voor Criminologie publiceerde de resultaten van een onderzoek waarin recidive na gevangenisstraf wordt vergeleken met recidive na werkstraf (tekst 2).

In 2011 doet staatssecretaris Fred Teeven een voorstel aan de Kamer waarin hij speciaal jongerenstrafrecht wil invoeren. Zijn voorstel krijgt veel kritiek van onder andere Doreleijers en ook van onderzoeker Peer van der Helm (tekst 3).

Voor het ontwikkelen en bepalen van overheidsbeleid met betrekking tot jeugdcriminaliteit is het belangrijk om een helder beeld te krijgen van de ernst van het probleem van de jeugdcriminaliteit. In 2010 was de criminaliteit onder jongeren lager dan in het jaar daarvoor met uitzondering van Marokkaanse jongeren (tekst 4). Enige informatie over de positie van Marokkaanse jongeren is te vinden in tekst 5.

Lees tekst 1.

- 2p 1 Leg uit of het voorstel van hoogleraar Doreleijers over een aanpassing van het strafrecht aansluit bij de opvattingen van de Klassieke School of bij de opvattingen van de Moderne Richting.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen daad(straf)recht en dader(straf)recht.

- 2p 2 Leg uit waar de inzichten van Doreleijers bij passen, bij daad(straf)recht of bij dader(straf)recht. Betrek in je antwoord het verschil tussen beide soorten recht.

In hetzelfde jaar waarin Doreleijers pleit voor een verandering van het strafrecht, verschijnt in het septembernummer van het Tijdschrift voor Criminologie een artikel over een onderzoek waarin recidive na werkstraffen wordt vergeleken met recidive na gevangenisstraffen. Een fragment van dit artikel is opgenomen als tekst 2.

Lees tekst 2.

- 2p 3 Wat is in het onderzoek van tekst 2 de afhankelijke en wat is de onafhankelijke variabele?

Met het oog op de validiteit van het onderzoek hebben de onderzoekers een *matching* studie uitgevoerd, zie de regels 7-14 van tekst 2.

Voorbeelden van kenmerken waarop gematched is, zijn onder andere: leeftijd, sekse, criminele geschiedenis en soort delict.

- 2p 4 Leg uit waarom het voor de validiteit van het onderzoek van belang is dat de daders van de twee groepen op grond van bovenstaande kenmerken gematched zijn.

Lees tekst 3.

Uit tekst 3 blijkt dat de VVD bij criminaliteitsbestrijding meer de nadruk legt op repressie dan op preventie. Het mensbeeld van het liberalisme past hierbij.

- 2p 5 Beschrijf het mensbeeld van het liberalisme en leg uit dat dit mensbeeld past bij de nadruk op repressie in het beleid dat de VVD voorstaat.

Uit tekst 3 kun je opmaken welk idee Peer van der Helm heeft over de vraag hoe gedrag tot stand komt. Je kunt zijn standpunt een plaats geven in het nature–nurture debat.

- 2p 6 Leg uit dat zijn argumenten voor een deel passen bij de nature-visie en voor een deel bij de nurture-visie.

Lees tekst 4.

Om in kaart te brengen hoeveel criminaliteit er gepleegd wordt, gebruiken onderzoekers verschillende bronnen en onderzoeksmethodes.

- 2p 7 Geef bij elk van de drie volgende uitspraken een bron of onderzoeksmethode waarop de onderzoekers zich kunnen baseren:
- het aantal aangehouden verdachten van een misdrijf is gedaald;
 - het aantal voor een misdrijf veroordeelde personen is gedaald;
 - het aantal jongeren dat zegt zich schuldig te hebben gemaakt aan een delict is gedaald.

In tekst 4 worden drie leeftijdsgroepen expliciet onderscheiden. Te weten de leeftijdsgroep van 10- en 11-jarigen, de 12- tot en met 17-jarigen en de groep van 18 tot en met 24 jaar. De strafrechtelijke aanpak van wetsovertreders is afhankelijk van de leeftijdsgroep.

- 3p 8 Wat houdt de strafrechtelijke aanpak van elk van die leeftijdsgroepen in? Geef voor elke leeftijdsgroep een verklaring voor dat verschil in aanpak.

- Zie de regels 27 tot en met 35 van tekst 4 en maak gebruik van tekst 5.*
Verschillende sociologische theorieën over het ontstaan van criminaliteit kunnen een verklaring geven voor de uitzonderingspositie van Marokkaanse jongvolwassenen (zie regels 32-33 van tekst 4).
- 6p **9** Geef voor deze uitzonderingspositie van Marokkaanse jongvolwassenen
- a** een verklaring met behulp van subculturele benadering(en) in de criminologie;
 - b** een verklaring met behulp van de bindingstheorie;
 - c** een verklaring met behulp van de anomietheorie.
- Betrek bij elke theorie een gegeven over de maatschappelijke positie van Marokkaanse jongeren.

Opgave 1 Veranderende opvattingen in het jeugdstrafrecht tegen de achtergrond van veranderingen in criminaliteitscijfers onder jongeren

tekst 1

Apart strafrecht oudere jeugd

Er moet een apart strafrecht komen voor jongeren en jongvolwassenen tussen de 16 en 23 jaar. Dat moet alleen worden toegepast bij ernstige delicten. Bij lichtere vergrijpen moeten ouders door jeugdzorg en hulpverlening op het rechte pad worden gebracht.

Daarvoor pleitte hoogleraar Theo Doreleijers tijdens het congres 'Strafrecht en forensische psychiatrie voor 16- tot 23-jarigen'. Volgens Doreleijers is een apart jongerenstrafrecht beter en effectiever dan het huidige systeem. (...).

Doreleijers pleit voor een totaal andere aanpak. Zo is het volgens hem onterecht dat jongeren tot 23

jaar volgens het volwassenenstrafrecht worden berecht. Hij wijst op wetenschappelijk onderzoek waaruit blijkt dat diverse hersenfuncties pas rond het 23ste levensjaar 'uitontwikkeld' zijn. Zo zijn jongeren op zijn vroegst vanaf hun twintigste in staat hun emoties goed te controleren.

Ook wijst Doreleijers op studies waaruit blijkt dat jongeren bij het nemen van risicovolle beslissingen zich tot hun twintigste jaar vooral laten leiden door leeftijdsgenoten. Na hun twintigste leren ze meer zelfstandig beslissingen te nemen. Daar wordt in het huidige strafrecht onvoldoende rekening mee gehouden, meent Doreleijers.

bron: De Gelderlander. (2009, 9 mei). Apart strafrecht oudere jeugd.

tekst 2

Onderzoek: Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen

Het in dit onderzoek gebruikte databestand bevat de volledige strafbladen van alle personen (28.072) die in Nederland in 1997 werden veroordeeld tot een werkstraf¹⁾ dan wel een gevangenisstraf.

Na toepassing van een aantal statistische methoden waarbij ouders met dezelfde kenmerken aan elkaar gekoppeld werden en vervolgens werden verdeeld in twee groepen (*matching*), bleef er een steekproef

over met een grootte van 4.246 ouders. (...)

Voor Nederland, maar ook internationaal, is dit de eerste grootschalige *matching* studie met ouders, gebaseerd op observationele data over een langere periode, die de recidive na werkstraffen vergelijkt met die na gevangenisstraffen. Gebaseerd op de officieel geregistreerde criminele carrières van alle volwassen personen ver-

- 25 oordeeld in 1997, laten onze bevindingen zien dat daders significant minder recidiveren na een werkstraf dan na een gevangenisstraf. (...) Na werkstraffen recidiverden daders minder, zowel op de korte als op de lange termijn
- 35 waren er gemiddeld vijftig procent minder veroordelingen over een periode van acht jaar. Dit wordt gevonden voor zowel mannen als vrouwen en op verschillende leeftijden.

naar: Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerta, P. en Tollenaar, N. (2009). Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen. Tijdschrift voor Criminologie.

noot 1 werkstraf: wordt in dit onderzoek gebruikt als synoniem voor taakstraf

tekst 3

Jonge boefjes moet je opvoeden, niet straffen

Het plan van staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie (VVD) om het jeugdstrafrecht aan te scherpen, is heilloos. Strenger straffen helpt niet, dat is wetenschappelijk aangetoond. Opvoeden helpt wel. Maar het is, mede in het huidige beleidsklimaat, een uiterst delicate opdracht.

- 10 Staatssecretaris Fred Teeven wil volgens een brief van 25 juni 2011 aan de Kamer de maximale celstraf voor jongeren van 15, 16 en 17 jaar verhogen van twee naar vier jaar.
- 15 Daarnaast wil de staatssecretaris de mogelijkheden tot het opleggen van taakstraffen beperken en de jeugd-tbs laten overgaan in tbs voor volwassenen. Gezamenlijk leiden deze
- 20 maatregelen tot een enorme verharding van het jeugdstrafrecht.

Maatregelen zijn fatalistisch en onjuist

- Met zijn voorstel lijkt Teeven een diepe knieval te willen maken voor de PVV. Deze partij roept in de maatschappelijke discussie over de aanpak van jonge criminelen (12-18 jaar) vaak het beeld op van 'onverbeterlijke stadsroofdieren waarbij niks werkt'. Ik vraag mij af of een zinvol debat over de bestrijding van jeugdcriminaliteit gebaat is bij dit soort metaforen. Natuurlijk raken we boos, verdrietig of gefrustreerd door de daden van sommige jongeren, maar we moeten ons altijd blijven realiseren dat zij kinderen zijn van wie de hersenen – en daarmee hun gedrag – nog niet uitontwikkeld zijn. Er is dus een mogelijkheid voor gedragsverandering.

bron: Helm, P. van der. Jonge boefjes moet je opvoeden, niet straffen. Geraadpleegd 11 juli 2011 via <http://www.socialevraagstukken.nl>. Peer van der Helm is verbonden aan het lectoraat Jeugdzorg en Jeugdbeleid van Hogeschool Leiden. Peer van der Helm is in juli 2011 gepromoveerd op onderzoek naar leefklimaat in justitiële jeugdinrichtingen.

tekst 4

Minder criminaliteit onder jongeren

Nieuwsbericht | 31-05-2011

Na een jarenlange stijging daalt het aantal daders van delinquent gedrag onder de minderjarigen (12- tot en met 17-jarigen). Dit blijkt uit onderzoek dat het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft uitgevoerd.

Niet alleen het aantal aangehouden verdachten van een misdrijf en veroordeelde personen van misdrijven is gedaald. Ook het aantal jongeren dat zegt zich in het afgelopen jaar schuldig te hebben gemaakt aan een delict is in 2010 lager dan in voorgaande jaren. Verder is ook onder jongvolwassenen (18 tot en met 24 jaar) het aandeel aangehouden

verdachten en daders tegen wie een rechtszaak is afgedaan na een jarenlange stijging voor het eerst afgenomen. Er zijn geen aanwijzingen dat zich veranderingen hebben voorgedaan in regelovertredend gedrag onder twaalfminners (10- en 11-jarigen).

De afname in het aantal aangehouden verdachten en veroordeelde daders wordt zowel bij de minderjarigen als bij jongvolwassenen gesignaleerd en geldt ongeacht sekse of herkomstgroep, met uitzondering van Marokkaanse jongvolwassenen. Onder deze laatste groep neemt het aandeel verdachten nog steeds toe.

bron: Minder criminaliteit onder jongeren. Geraadpleegd 31 mei 2011 via <http://www.rijksoverheid.nl>.

tekst 5

Meer schooluitval en criminaliteit bij Marokkaanse jongeren

Marokkaanse jongeren zijn oververtegenwoordigd in de cijfers over overlast, schooluitval, werkeloosheid en criminaliteit. Dat blijkt uit de eerste monitor Marokkaans-Nederlandse risicjongeren. Zo werd 13 procent van de Marokkaanse jongeren tussen de

12 en 24 jaar in 2009 verdacht van een misdrijf terwijl dat slechts bij 3,5 procent van alle Utrechtse jongeren het geval was. En 9,3 procent van de Marokkanen was in 2009 werkeloos tegen 3,3 procent van alle Utrechters.

bron: Meer schooluitval en criminaliteit bij Marokkaanse jongeren. Geraadpleegd 27 oktober 2010 via <http://www.destadutrecht.nl/misdaad/nieuws>.